

Biz qayıdırıq

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bu gün tək-cə coğrafi məkan deyil, həm də Azərbaycanın iradəsinin, gücünün və gələcə-yə baxışının simvoluna çevrilib. Uzun illər davam edən işğal dövründən sonra bu torpaqlarda həyatın yenidən qurulması, dağıntıların aradan qaldırılması və müasir yaşayış mühitinin formalaşdırılması dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi həyata keçirilir. Bu prosesin mərkəzində isə doğma yurdlarına qayıdan, özəli torpaqlarında yeni həyat quran vətəndaşlar dayanır.

Bu genişmiqyaslı dirçəliş proqramı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ardıcıl və planlı şəkildə icra olunur. Dövlət başçısının azad edilmiş ərazilərə mütəmadi səfərləri, görülən işlərlə yerində tanış olması, yeni layihələrin təməlini qoyması bu prosesin dinamik və nəzarət altında həyata keçirildiyini göstərir. Bu səfərlər yalnız rəsmi xarakter daşımır, həm də cəmiyyətə ümid və inam aşıllayan mühüm hadisələr kimi dəyərləndirilir.

Azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən işlər, sadəcə, tikinti və bərpa ilə məhdudlaşmır. Bu ərazilərdə yeni iqtisadi model qurulur, müasir infrastruktur yaradılır, yollar, enerji xətləri, su təchizatı sistemləri və sosial obyektlər inşa edilir. Məqsəd yalnız insanları bu ərazilərə qaytarmaq deyil, onların rahat, təhlükəsiz və dayanıqlı həyat şəraitində yaşamasını təmin etməkdir. Bu baxımdan Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələri Azərbaycanın gələcək inkişafında mühüm rol oynayacaq strateji məkana çevrilir.

Hazırda "Böyük qayıdış" proqramının icrası planlı və mərhələli şəkildə uğurla davam edir. Proqramın birinci mərhələsinin yekununda, yəni 2026-cı ilin sonunadək Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə 140 mindən artıq insanın daimi məskunlaşması nəzərdə tutulur.

2022-ci ildən etibarən keçmiş məcburi köçkünlər mərhələli şəkildə doğma yurdlarına qayıdılar. İllərlə həsrət qaldıqları torpaqlara qayıdan ailələr yeni həyat qurur, övladlarını doğma mühitdə böyüdür, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə fəaliyyətə başlayırlar. Hər yeni köç karvanı ölkə üçün həm sosial, həm də mənəvi baxımdan böyük əhəmiyyət daşıyır.

Dünün Ağdərə rayonunun Çıldır kəndinə 3 ailə (13 nəfər), Aşağı Ortağ kəndinə 21 ailə (108 nəfər), Heyvalı kəndinə 7 ailə (34 nəfər), Çapar kəndinə 4 ailə (17 nəfər), Həsənriz kəndinə 6 ailə (29 nəfər), Xocavənd rayonunun Xocavənd kəndinə 11 ailə (36 nəfər), həmçinin Cəbrayıl rayonunun Horovlu kəndinə 30 ailə (131 nəfər) köçürülüb. Hazırda 7507 ailə, 30304 keçmiş məcburi köçkün dedə-baba torpaqlarında məskunlaşıb və bu rəqəm sürətlə artmaqda davam edir.

Azad olunmuş ərazilərdə tikilən yaşayış məntəqələri müasir standartlara cavab verir. Artıq 41 yaşayış məntəqəsi - 9 şəhər, 3 qəsəbə, 29 kənd tikilərək, bərpa edilərək istifadəyə verilib. "Ağıllı kənd" və "ağıllı şəhər" konsepsiyaları əsasında qurulan bu məkanlar innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə fərqlənir. Enerji səmərəliliyi, ekoloji təmizlik və rəqəmsal idarəetmə bu layihələrin əsas xüsusiyyətlərindəndir. Bu yanaşma Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru gələcəyin bölgəsinə çevirir. İqtisadi inkişaf da bu prosesin

mühüm tərkib hissəsidir. Bu bölgələrdə sənaye zonaları, kənd təsərrüfatı kompleksləri, turizm obyektləri yaradılır, yerli və xarici investorlar üçün əlverişli şərait formalaşdırılır. Bu isə yeni iş yerlərinin açılmasına, regionun iqtisadi potensialının reallaşdırılmasına şərait yaradır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhlükəsizlik məsələləri də diqqət mərkəzində saxlanılır. Mina təmizləmə işləri sürətlə davam etdirilir, ərazilər təhlükəsiz yaşayış üçün uyğun hala gətirilir.

Görülən işlərin nəticəsində hazırda dövlət və özəl sektorlarda işləyənlər, həmçinin təhsil

alanlar da daxil olmaqla, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ümumilikdə 80 mindən çox insan yaşayır və fəaliyyət göstərir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə reallaşdırılan genişmiqyaslı layihələrin fonunda bir daha əminliklə demək olar ki, qarşıdakı dövrdə aparılan genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri nəticəsində köç prosesi daha da sürətlənəcək və "Böyük qayıdış" proqramının miqyası genişlənəcək. Hazırda bu ərazilərdə on minlərlə insan yaşayır və fəaliyyət göstərir. Onların arasında dövlət qurumlarında çalışanlar, müəllimlər, həkimlər, sahibkarlar və tələbələr var. Bu müxtəliflik regionun sosial həyatının formalaşdığını və sabit inkişaf yolunda olduğunu göstərir.

Gələcək perspektivlər də kifayət qədər ümidvericidir. Hazırlanan yeni dövlət proqramları və inkişaf strategiyaları bu prosesin davamlılığını təmin edəcək. Qarşıdakı illərdə daha genişmiqyaslı layihələrin həyata keçirilməsi, yeni yaşayış məntəqələrinin salınması və qayıdış prosesinin sürətlənməsi gözlənilir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun dirçəlişi Azərbaycanın ümumi inkişaf modelinin ayrılmaz hissəsidir. Bu regionun iqtisadi, sosial və mədəni baxımdan ölkəyə inteqrasiyası dövlət siyasətinin əsas hədəflərindən biridir. Burada həyata keçirilən hər bir layihə yalnız bu günü deyil, gələcək nəsillərin rifahını da nəzərə alır. Bu proses davam etdikcə, region daha da çiçəklənəcək və ölkənin ön inkişaf etmiş bölgələrindən birinə çevriləcək.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"